

Luovutetun Karjalan asuttaminen

Suomalaisten tyhjennettyä Moskovan rauhassa luovutettavaksi määrätyn Karjalan, alueella olevat sotilasosastot siivosivat taistelutantereilta tuhannet ruumiit ja sotaromun. Sinne jäänyttä siviiliomaisuutta inventoitiin ja samalla rosvottiin.

Puna-armeijan jalkoihin jääneet suomalaiset siviilit saivat kesällä 1940 päättää halusivatko he jäädä neuvostomaahan vai palata Suomeen. Vain muutamia kymmeniä jäi. 31.3.1940 tasavallan nimeksi tuli Karjalais-Suomalainen Sosialistinen Tasavalta presidenttinään Otto Wille Kuusinen.

Työvoimaa alettiin värvätä teollisuuteen ja kolhoosittain maatalouteen. Sotien välisenä aikana perustettiin luovutettuun Karjalaan 376 kolhoosia ja 12 sovhoosia, yksi Kurkijoelle, yksi Harluun ja kaksi Sortavalaan. Asukkaita muutti sinne 180 000 henkeä.

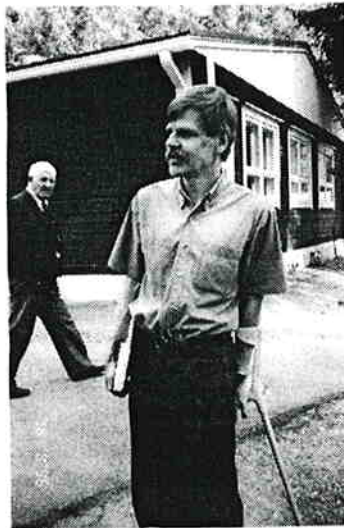
Alueella kaksi omistajaa

Uuden sodan alettua 1941 väestö evakuoitiin luovutetusta Karjalasta lähes täysin. Neuvostolähteissä alue oli koko ajan suomalaisten miehittämää Neuvosto-Karjalaa. Alueella oli siis kaksi omistajaa suomalaisten liitettyä sen takaisin Suomen yhteyteen 6.12.1941. Kotikonnuilleen palasi noin 280 000 evakuoitua karjalaista eli 70 % sotaa edeltäneistä.

Uudelleen evakkoretkelle kesällä 1944 paenneet karjalaiset jättivät kotinsa ja toivat Sisä-Suomeen kaiken sen omaisuuden, minkä ennättivät. Neuvostolähteissä kaikki tämä Suomesta sinne siirretty ja takaisin kuljetettu omaisuus on laskettu miehityltä alueelta rosvotuksi omaisuudeksi, joka sitten maksettiin osana sotakorvauksia.

NL "vapautti" alueen 23.-24.9.44

Kurkijoen ja Sortavalan seu-tu, jotka ovat neuvostoliittolaiset hallinnolliset alueet, "vapautettiin" lähteiden mukaan 23.-24.9. fasistimiehittäjistä. Ensimmäisinä palasivat puoluevirkaillijat ja teollisuuden ammattityövoima. Jo syksyllä 1944 Karjalan puunjalostusteollisuus ja esimerkiksi Värtsilän rautatehdas saivat uudet rakentajansa. Valvontakomission määräyksestä suomalaiset palauttivat vielä samana syksynä kaikki mukanaan viemänsä ko-

Dosentti Antti Laineen esitys kiinnosti yleisöä kesä-tapaamisessa 18.8.96.

neet ja laitteet.

Pelätyn vakoilu-uhan takia raja-alueella järjestettiin vihollisvihaa lietsovia kokouksia ja vahvistettiin poliittista aktiivisuutta. Jatkosodan jälkeen venäläisten paluuevakuointi tapahtui paljon verkkaisemmin kuin talvisodan tyhjentämän Karjalan asuttaminen. Lähimmät kuukaudet ja vuodet olivat teollisuuden jälleenrakentamista. Lahdenpohjan vaneri-kombinaatinkin kaikkien rakennusten todettiin suomalaisten tuhonnen ja käyttäneen höyläämää, jonne oli jäänyt puutavaraa. 1946 siellä oli työvoimaa 112 henkeä ja seuraavina vuosina 221 ja 222.

Tyhjiä taloja purettiin ja siirrettiin

Tyhjilleen jääneistä asunnoista huomattava osa purettiin ja siirrettiin muualle. Heinäkuun 1945 päätöksellä siirrettiin esimerkiksi Karjalan Kannakselle 300 taloa sellu-paperilaitoksia varten. Myös Harlun, Läskelän, Pitkärannan ja Suojärven tehdasyhteisöt, samoin kuin kolhoositkin kaipasivat asuintaloja.

Niinpä kylien haja-asutuksessa olleet suomalaiset talot purettiin siirrettäviksi kolhoosikeskuksiin. Samoin peltoviljely mukautettiin kolhoositalouteen sopivaksi yhdistämällä pellot ja luomalla ojat umpeen jotta niille mahtuisi suurempia koneita.

Ensimmäisen Karjala paluuevakuoinnin 1949 päätyttyä ei vielä ollut saavutettu talvisodan jälkeistä tuotantotasoa. Kaikkien tasavallan kolhoosien

piti laatimassaan "harasterikassa" kuvata peltoala, kolhoosilaisten määrää, samoin maataloustuotteina ja rahana maksettava palkka.

Nälkävuosia

Eräänä kyliin perustettujen kolhoosien ongelmana oli työkykyisen väen vähäinen määrä työssä käymättömiin nähden. Useat alueen kolhoosit kehuvat hyväkuntoisia monen perheen asuintalojaan. Samoin leivänlisää takaavilla Laatokan kalavesillä. Valtiohan otti sadosta päältä oman osuutensa. Heikkoina satokesinä 1945 ja 1946 Karjalassa elettiin nälkävuosia! Lahdenpohjan vanerikombinaatin työläiset valittivat keväällä 1946 Moskovaan. "Miksi leipäkioski avattiin, kun he eivät voi saada kortillaan mitään? Tehtaalle toimitetut ryynitkin ovat niin huonolaatuisia, ettei niitä saa edes sanoa ryyneiksi."

Neljän kuukauden kuluttua tullessa vastauksessa todettiin valituksen olleen aiheellisen. "Heinäkuussa 1946 leipäkioskissa ei myyty lainkaan leipää ja elokuussa vain Petroskoissa. Meillä ei ole ollut Karjalassa riittävästi jauhoja." Vielä vuosina 1950-52 laadittiin suunnitelma väestön siirtämiseksi Laatokan rannikolle ja raja-alueille sotaa edeltäneen asutustason saavuttamiseksi ja alueiden jälleenrakentamiseksi.

Nyt viiden vuosikymmenen kuluttua seudulla elää kuka mistäkin tulleen toisen tai kolmannen polven asukkaita.

Pakkomuuttoja alueelle

Alussa kolhooseihin värvättiin tarjoamalla erilaisia etuja, mutta tämä tie jäi lyhyeksi. Ihmiset joutuivat muuttamaan kotiseuduiltaan, jotka teollisuuden, tienrakennuksen tai padonrakennustöiden jalkoihin jääneinä olivat muuttuneet asuinkelvottomiksi. Tuhansien synnyinkoti on metrien syvyudessa patoaltaan pohjalla jos-sain Sisä-Venäjällä. Maailmansodan loputtua siirtolaisuutta synnytti saksalais miehityksessä eläneiden ukrainalaisten ja valkovenäläisten häätäminen asuinsijoiltaan epäluotettavana aineksena.

Samaa oli ajateltu myös karjalaisille, mutta se suunnitelma jäi toteuttamatta, kun karjalaiset evakuoitiin Kanta-Suomeen.

JAAKKI 09.10.1996 SKO MNT